

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного права
та судочинства

КУРСОВА РОБОТА

**з дисципліни: «Актуальні питання адміністративного права та
судочинства»**

на тему: «Загальні правила накладення адміністративних стягнень»

Студента групи: ПРМ-11

Костюк Романа Івановича

Керівник: д.ю.н., проф.

Коруц Уляна Зіновіївна

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS

Члени комісії _____

(підпис)

(прізвище та

ініціали)

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	6
1.1. Поняття та правова природа адміністративних стягнень.....	6
1.2. Фактичні та правові підстави застосування адміністративних стягнень..	10
1.3. Система адміністративних стягнень.....	14
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	19
2.1. Адміністративні стягнення, які застосовуються лише до фізичних осіб..	19
2.2. Адміністративні стягнення, які застосовуються до фізичних та юридичних осіб.....	21
2.3. Адміністративні стягнення, які застосовуються лише до фізичних осіб, які мають спеціальний статус.....	23
РОЗДІЛ 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	25
3.1. Зарубіжний досвід застосування штрафних балів як адміністративних стягнень.....	25
3.2. Напрями удосконалення вітчизняного законодавчого регулювання застосування адміністративних стягнень.....	28
ВИСНОВКИ.....	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

ВСТУП

Актуальність. Адміністративні порушення призводять до накладення адміністративних стягнень на осіб, винних у таких діях. Ці стягнення представляють собою специфічні заходи, що реалізують адміністративну відповідальність і є результатом неправомірної поведінки. Їх мета полягає в тому, щоб винний відчув наслідки своїх дій і поніс відповідну відповідальність, яка може включати різні види обмежень, такі як фінансові, моральні та фізичні.

Ці заходи є останнім етапом у системі адміністративного примусу й призначені для формування правової культури та поваги до правил співіснування у особи, яка порушила законодавство. Вони також спрямовані на запобігання майбутнім адміністративним порушенням як самою особою, що порушила правила, так і іншими.

Таким чином, адміністративні стягнення мають каральний, виховний та запобіжний характер. Для розуміння їх як соціально-правового явища важливо мати системне уявлення про їх складові, взаємозв'язки та взаємодію. Велика частина аспектів, пов'язаних з адміністративними стягненнями, залежить від того, як розглядається їхня система, каральні аспекти та співвідношення.

Цей аспект адміністративних стягнень допомагає побудувати більш свідоме і законослухняне суспільство, де кожен громадянин розуміє наслідки своїх дій і дотримується встановлених норм. Такий підхід сприяє підвищенню рівня правової культури та забезпечує стабільність у суспільстві.

Крім того, адміністративні стягнення можуть виступати як інструмент соціальної реабілітації, сприяючи поверненню порушників у законну суспільну діяльність. Шляхом відбування встановлених стягнень та виконання вимог, вони можуть відновлювати довіру до правової системи і сприяти реінтеграції осіб, які порушили закон, у суспільство. Таким чином, адміністративні стягнення виступають не лише як інструмент покарання, але й як засіб побудови справедливого та функціонуючого правового середовища.

Питання адміністративних стягнень найбільш повно врегульовано Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Тематика правил накладення адміністративних стягнень неодноразово була предметом дослідження таких **вчених** як Т. В. Адерейко, В. М. Бевзенко, В. В. Волосовський, В. В. Галуцько, Л. С. Гулак, П. В. Діхтієвський, С. С. Єсімов, С. С. Засуцько, Є. П. Калугин, З. Р. Кісіль, М. В. Ковалів, О. В. Когут, А. М. Коломієць, Т. О. Коломоєць, О. В. Кузьменко, Ю. Х. Куразов, О. І. Лавренова, Д. М. Лук'янець, Р. С. Мельник, Л. О. Остапенко, О. І. Остапенко, Н. Я. Отчак, О. М. Плаз, О. М. Правоторова, О. Ю. Салманова, В. В. Середа, В. Б. Слободенюк, С. Г. Стеценко, К. С. Токарева, В. Г. Уваров, В. Я. Яремко тощо.

Об'єктом дослідження є адміністративні стягнення як заходи адміністративної відповідальності, що застосовуються з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, у дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так й іншими особами.

Предметом дослідження є загальні правила накладення адміністративних стягнень.

Метою дослідження є чітко визначити поняття адміністративних стягнень, дослідити законодавче розмежування адміністративних стягнень та особливості їх накладення.

Завданнями, що постають у процесі дослідження, відповідно до поставленої мети є:

- визначити поняття адміністративних стягнень;
- встановити підстави для застосування адміністративних стягнень;
- з'ясувати особливості побудови та функціонування системи адміністративних стягнень в Україні;
- дослідити попередження як адміністративне стягнення;
- дослідити громадські та виправні роботи як адміністративне стягнення;
- оцінити міжнародний досвід впровадження штрафних балів як окремого виду адміністративного стягнення;

- розкрити напрями удосконалення правового регулювання адміністративних стягнень в Україні.

Курсова робота була виконана за допомогою таких **методів** дослідження:

1) Системно-аналітичного методу, який був використаний під час дослідження сукупності доктринальних підходів до розуміння адміністративних стягнень.

2) Емпіричного методу, за допомогою якого було досліджено ознаки та властивості адміністративних стягнень.

3) Структурно-аналітичного методу, який було передбачено для з'ясування системи адміністративних стягнень.

4) Евристичного методу, який було використано для дослідження особливостей застосування адміністративних стягнень.

5) Формально-юридичного методу, що допоміг дослідити процедуру накладення окремих видів адміністративних стягнень.

6) Компаративістського методу, який ліг в основу дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання застосування штрафних балів як адміністративних стягнень.

7) Діалектичного методу, який допоміг дослідити актуальні напрями вдосконалення правового регулювання накладення адміністративних стягнень.

Структура роботи: курсова робота складається зі вступу, 3-ох розділів, які містять загалом 8 підрозділів, висновків та списку використаних джерел, що налічує 24 найменування.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

1.1. Поняття та правова природа адміністративних стягнень

У теорії держави та права були розроблені різні підходи до класифікації порушень права. Зараз загальноприйнятим є поділ їх на дві основні категорії: кримінальні правопорушення та проступки. Проступки, у свою чергу, поділяються на різні види, включаючи адміністративні, дисциплінарні та цивільно-правові. Критерієм розмежування між кримінальними правопорушеннями та проступками є ступінь соціальної шкоди або загрози суспільству, що виникає внаслідок незаконних дій. Крім того, окрім визначення адміністративного стягнення у законодавстві, у наукових працях розглядаються й інші аспекти цього поняття.

Наприклад, одна група науковців розглядає адміністративні стягнення як невід'ємну складову системи заходів адміністративного примусу, спрямованих на забезпечення захисту суспільних відносин у сфері державного управління, суспільного порядку і безпеки. Вони акцентують увагу на об'єктах адміністративно-правового захисту, на які впливає адміністративне правопорушення, підкреслюючи, що головною метою застосування адміністративних стягнень є забезпечення дотримання законом встановлених норм суспільних відносин [9, с. 47].

Автори визначають адміністративне стягнення як установлене в законі утримання покарання у формі різних негативних заходів, які можуть мати моральний, матеріальний або фізичний характер, і які застосовуються до особи, винної у вчиненні адміністративного правопорушення. У цьому визначенні звертається увага на те, що адміністративне стягнення може бути застосоване тільки до особи, яка досягла віку шістнадцяти років, та завжди призводить до

негативних наслідків для правопорушника, які можуть мати моральний, матеріальний або фізичний характер.

Інша група вчених визначає адміністративні стягнення як карні або штрафні санкції, пов'язані з позбавленням або обмеженням прав та благ суб'єкта. У цьому визначенні акцентується на тому, що застосування адміністративного стягнення спрямоване на покарання правопорушника. При цьому вчені розглядають кару як юридичний вплив на особу, яка притягується до адміністративної відповідальності.

Третя група вчених визначає адміністративне стягнення як складний концепт, який має дві ключові складові. По-перше, це визначена законом міра відповідальності, що застосовується до особи, винної у вчиненні адміністративного правопорушення. По-друге, це правові наслідки самого правопорушення, що включають в себе осуд поведінки порушника та обмеження його особистих благ, матеріальних та інших правових інтересів. Мета цих наслідків полягає в покаранні правопорушника, формуванні його поваги до законів та запобіганні новим правопорушенням, як з боку самого порушника, так і інших осіб [9, с. 47-48].

Іншими словами, адміністративне стягнення є реакцією на вчинене адміністративне правопорушення, являє собою міру відповідальності за цей порушення. Подібно до цього підходу, інші автори розглядають адміністративне стягнення як покарання, що застосовується за адміністративний проступок, а використання будь-якого стягнення включає настання адміністративної відповідальності і призводить до несприятливих юридичних наслідків для винного.

Деякі не лише розглядають адміністративні стягнення як необхідні правові наслідки порушення адміністративних заборон, але й підкреслюють, що ці наслідки полягають у відображенні осуду щодо поведінки порушника і обмеженні його особистих благ, матеріальних та інших правових інтересів, що і є оцінкою вчиненого діяння.

Окремі дослідники розглядають адміністративні стягнення як санкції, передбачені КУпАП за вчинення адміністративних проступків. Автор цього визначення зосереджується на адміністративних санкціях, які визначені в Кодексі України про адміністративні правопорушення.

Зважаючи на те, що законодавство України про адміністративну відповідальність наразі не є достатньо систематизованим, а адміністративні проступки та відповідні санкції містяться не лише в КУпАП, але й в інших нормативно-правових актах, такий підхід не повністю відповідає реальному стану справ [9, с. 48].

Різноманітність тлумачень поняття «адміністративне стягнення» у юридичній літературі пояснюється різними підходами вчених, які акцентують увагу на різних характеристиках цього юридичного явища. Тому для розуміння сутності цього поняття важливо розглянути його основні риси.

По-перше, всі вчені згодні, що адміністративне стягнення є одним із заходів державного примусу.

По-друге, адміністративне стягнення вважається одним із заходів адміністративної відповідальності.

По-третє, це захід відповідальності, який передбачений чинним законодавством не лише КУпАП, а й іншими нормативно-правовими актами.

По-четверте, адміністративне стягнення застосовується як до фізичних, так і до юридичних осіб, як суб'єктів адміністративної відповідальності.

По-п'яте, ці стягнення накладаються спеціально уповноваженими органами виконавчої влади і посадовими особами.

По-шосте, адміністративне стягнення виражається в осуді поведінки порушника і обмеженні його особистих благ, матеріальних і інших правових інтересів.

По-сьоме, воно застосовується до правопорушника з метою досягнення певних цілей [9, с. 48-49].

Ст. 23 КУпАП перераховує деякі з цих цілей: виховання правопорушника, запобігання вчиненню нових правопорушень як з його боку, так інших осіб.

Важливо відзначити, що деякі автори, описуючи цілі адміністративного стягнення, говорять про «функції адміністративного стягнення». Наприклад, деякі стверджують: «Наявність елемента примусу (карантину) не вичерпує суть функції стягнення, оскільки воно є не лише заходом відповідальності, але і одночасно виховним заходом».

Також підкреслюється, що адміністративні стягнення в певній мірі виконують функцію запобігання кримінальним правопорушенням. Слід також підтримати тих авторів, які вважають, що кара, покарання не є метою, а функцією адміністративного стягнення.

На наш погляд, термін «функція», як було вказано раніше, застосовується в різних галузях науки, де має свої унікальні конотації. У юридичній науці термін «функції відповідальності» отримує різноманітне тлумачення в залежності від методологічних підходів кожного вченого.

Слід зауважити, що функції адміністративної відповідальності повинні бути розглянуті у контексті трьох основних понять: мети відповідальності, засобів відповідальності і результатів відповідальності. Щодо адміністративних стягнень, вони виступають як один із інструментів адміністративної відповідальності, і їх правове закріплення та застосування спрямовані на досягнення конкретних цілей, які повністю збігаються з цілями адміністративної відповідальності в цілому. Отже, реалізація адміністративних стягнень та досягнення певних результатів свідчать про виконання саме «функції адміністративної відповідальності», а не «функції адміністративного стягнення».

Виходячи з цього, ми вважаємо за необґрунтованим використання терміну «функція адміністративного стягнення». При описі адміністративного стягнення як певної правової категорії, достатньо зосередитися на вивченні його поняття, змісту, видів і цілей застосування [9, с. 49-50].

Усі заходи адміністративної відповідальності мають конкретну особливість, яка відрізняє їх від інших форм адміністративно-правового примусу: їх головна мета – виховання правопорушника з метою поваги до законів України. Ця особливість також є характерною для адміністративних

стягнень, оскільки їх основна мета – виховання правопорушника. При розгляді адміністративної відповідальності важливо враховувати, що застосовані заходи мають не лише каральний аспект, але й спрямовані на запобігання подібним правопорушенням у майбутньому.

Підвищення усвідомленості громадян щодо важливості дотримання закону та відповідального ставлення до власних дій стає ключовим аспектом виховання та запобігання. Цей підхід сприяє утвердженню правової культури в суспільстві та зміцненню довіри до правової системи.

1.2. Фактичні та правові підстави застосування адміністративних стягнень

Адміністративне стягнення застосовується згідно з законом у випадках порушення правових норм, однак ця міра не застосовується у всіх випадках. Воно застосовується тільки у випадках певного кола правопорушень, які є адміністративними проступками, при умові, що санкція, передбачена порушеною правовою нормою, включає в себе відповідне стягнення.

Щодо адміністративного проступку, він визначається як порушення відповідних правових відносин або відносин, що регулюються іншими соціальними нормами, за яке законодавством передбачене адміністративне стягнення. З цього можна зробити висновок, що однією з ключових рис адміністративного проступку, що відрізняє його серед широкого спектру адміністративних правопорушень, є можливість застосування адміністративного стягнення за вчинене діяння. Хоча логічно було б припускати, що характер діяння та порушених правовідносин мають визначити застосування покарання, а не навпаки [11, с. 94-95].

Вбачається, що відрізнєння між проступком і правопорушенням можна провести не тільки за критерієм передбаченого покарання, але й за змістом самого діяння та правових відносин, на які воно впливає.

З точки зору регулювання певних соціальних відносин, будь-яке порушення встановлених правил вважається правопорушенням. У той же час, певні правові відносини розглядаються державою як особливо важливі та потребують захисту через їхню значущість у суспільному житті.

Враховуючи наслідки, які виникають від порушення встановлених правил, деякі правові відносини можуть бути контрольовані їх учасниками самотійно, на їхню власну ініціативу. Це означає, що суб'єкти цих правовідносин беруть на себе функцію контролю за дотриманням правових норм, дотримуючись принципу рівності. Наприклад, це може стосуватися цивільних правовідносин.

У той же час держава забезпечує дотримання рівності та законності у вирішенні питань між суб'єктами таких правовідносин через судову систему, яка діє незалежно та є спеціально уповноваженою структурою для застосування примусових заходів згідно з цивільним законодавством. Однак ці заходи все ж таки є примусовими і застосовуються державним органом у справах, де порушення відбувається за ініціативою рівноправних суб'єктів.

Особливу увагу приділяють правопорушенням, спрямованим не лише на регулювання приватних відносин, а й на публічні сфери, де їхнє вчинення може вплинути на систему суспільства. У публічних правовідносинах держава, через свої уповноважені органи, забезпечує та контролює належне виконання встановлених правил. Важливо зауважити, що це здійснюється з ініціативи самої держави. Порушення публічних правових норм викликає відповідну реакцію з боку держави у загальних інтересах суспільства.

У цьому контексті можна виділити адміністративні порушення, проступки та кримінальні правопорушення [11, с. 95-96].

Ці види порушень відрізняються не лише за рівнем загрози, а й за їх складом, включаючи різні суб'єктивні та об'єктивні ознаки, які встановлені законом. Іншими словами, порушення може виявлятися в дії або бездіяльності, які призводять до порушення правової норми. Якщо у цих діях (або бездіяльності) присутні чотири елементи (суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона), то порушення набуває ознак проступку або кримінального

правопорушення, що слугує підставою для застосування покарання, передбаченого санкцією порушеної правової норми. Таким чином, відмінність між кримінальними правопорушеннями та проступками полягає не лише в наявності цих складових елементів, оскільки обидва вони мають схожі структури, але й у змістовному наповненні цих елементів та наявності певних ознак.

Виділяючи різницю між кримінальним правопорушенням та проступком, слід відзначити, що склад проступку – це конструкція, яка відображає суттєві властивості реальних антисуспільних явищ. Законодавець не встановлює ознак проступків, а лише відбирає з них суттєві та створює склади. Ця логічна конструкція закріплюється у праві і є обов’язковою. Перелік закріплених ознак є необхідною і достатньою умовою для визнання діяння адміністративним проступком. Реальне діяння вважається проступком лише тоді, коли містить усі названі законом ознаки; відсутність хоча б однієї з них означає відсутність складу в цілому. Отже, деякі автори описують адміністративний проступок як діяння або бездіяльність, передбачене законом і вчинене конкретною особою у визначеному місці за визначених умов, яке характеризується численними характерними ознаками, притаманними лише цьому діянню.

Після аналізу та вивчення наукових досліджень з адміністративного проступку можна зробити висновок, що він може бути відрізнений від інших порушень суспільних відносин, захищених нормами адміністративного права, через наявність певних характерних ознак, що утворюють його склад, які закріплені відповідними законами. Відповідно до цього, ми пропонуємо закріпити таке визначення адміністративного проступку у законодавстві [10, с. 6-7].

Адміністративний проступок – це діяння або бездіяльність, яке має набір правових ознак, що визначені законом і притаманні тільки йому. Це діяння спрямоване на порушення адміністративних правовідносин або відносин, захищених нормами адміністративного права, і може бути покаране адміністративними заходами.

Склад адміністративного проступку був предметом досліджень багатьох вчених, які надали докладні описи кожного з чотирьох складових елементів. Деякі з них також зосереджуються на класифікації різних видів адміністративних проступків.

Враховуючи різноманітні обставини, які впливають на об'єкт та об'єктивну сторону, конкретні проступки одного типу можуть відрізнятися один від одного. Ці умови враховуються законодавцями при формуванні складів проступків та встановленні меж стягнень. Зазвичай виділяють три типи складу проступків:

- 1) основний або простий – містить основні елементи з ознаками, які можуть пом'якшити або загострити соціальну шкідливість проступку;
- 2) кваліфікований – включає додаткові ознаки, які підвищують соціальну шкідливість проступку, тому передбачається більш строге покарання;
- 3) склад з пом'якшуючими обставинами (привілейований склад) – містить спеціальні обставини, які можуть призвести до зменшення суворості застосування покарання.

Маючи на увазі взаємозв'язок та взаємообумовленість адміністративного проступку, адміністративного стягнення та адміністративної відповідальності, вважаємо за доцільне закріпити поняття адміністративного проступку як єдиної основи для притягнення до адміністративної відповідальності. Це означає виділення адміністративного проступку з певного кола антисуспільних дій чи бездіяльності за характерними ознаками. По-перше, це базується на сукупності законодавчо визначених правових ознак, які характерні саме цьому виду діянь чи бездіяльності. По-друге, це враховує передбачуваність карного характеру таких дій чи бездіяльності. Таким чином, розмежовувати адміністративні правопорушення, які не є кримінальними, від проступків (кримінальних правопорушень), за вчинення яких передбачена адміністративна відповідальність у вигляді адміністративного стягнення [10, с. 7-8].

Цілком логічно, що реформування адміністративного законодавства має бути спрямоване на оптимізацію складного процесу застосування

адміністративних стягнень і упорядкування правових норм у відповідності з положеннями Конституції та законів України. Це означає, перш за все, забезпечення державою, через свої уповноважені органи, належного дотримання декларованих прав і свобод громадян та юридичних осіб, а також ефективне застосування правових норм до осіб, які порушують закон.

Чіткість і зрозумілість у формулюванні складів адміністративних проступків, видів адміністративних стягнень та підстав для їх застосування сприяють правильному розумінню правових норм і забезпечують адекватність та послідовність у їхньому застосуванні.

1.3. Система адміністративних стягнень

Система адміністративних стягнень в Україні історично сформувалася у рамках адміністративно-деліктного законодавства, яка була закріплена як у законодавстві соціалістичного періоду, так і в законодавстві після переходу до ринкової економіки.

З точки зору наукового правового аналізу можливо досліджувати поняття системи адміністративних стягнень, використовуючи результати доктринального дослідження категоріально-понятійного апарату системи стягнень у кримінальному праві. Одночасно, ураховуючи різноманітність та різнобічність поглядів на систему стягнень у кримінальному праві, а також їх взаємозв'язок з філософськими та теоретичними уявленнями про систему правових явищ, стає очевидною необхідність розробки нових підходів та уточнення усталених, але насправді досить суперечливих основних понять, що стосуються інституту адміністративних стягнень в цілому.

Бажання розкрити сутність системи стягнень, надаючи їй чітке визначення, має свої корені в давнину, коли вчені розглядали її у контексті кримінального закону як своєрідні «сходи стягнень», розуміючи під цим терміном сукупність каральних заходів КУпАП у їх взаємній відносності або співвідношенні. У сучасних дослідженнях це розуміння системи стягнень відображається з

невеликими варіаціями; деякі автори підкреслюють вичерпний перелік видів стягнень, їх соціальну обумовленість та сукупність, тоді як інші звертають увагу на їх взаємозв'язок, взаємозалежність і взаємозамінність.

З аналізу вищезгаданих позицій можна зробити висновок, що ці визначення системи стягнень в основному схожі, оскільки відмінності між ними незначні. Це зрозуміло, якщо розглядати систему стягнень як філологічне словосполучення, а не наукове розуміння самої системи [14, с. 275].

Система ж – це філософська за джерелом виникнення категорія, що характеризує організацію матерії та духовного світу людини. Тому додавання до права ще й філософського розуміння системи сприяє оптимальному збагаченню гносеологічного, пізнавального інструментарію при теоретичному опрацюванні даної правової проблеми.

Характеристика права, яка дається на базі філософії або з урахуванням її положень, «не покидає «ґрунту права» і є характеристикою, що впливає безпосередньо з правового матеріалу, з його змісту та логіки».

При цьому зауважимо, що використання даних філософії при правовому осмисленні категорії «система адміністративних стягнень» не має мети лише філософсько-термінологічного подолання проблемного змісту зазначеної категорії. А отже, категорія «система адміністративних стягнень» як термінологічно комплексне явище та об'єкт адміністративно-правового знання повинна перебувати також у згоді з наступними вимогами, яким «повинні відповідати терміни адміністративно-правової науки»: по-перше, визначеності, що означає відсутність неточностей, багатозначності, незрозумілості в значеннях слів; по-друге, системності, тобто відсутності в науці випадкового скупчення термінів, системно не пов'язаних і не організованих; по-третє, дефінітивності (дефінітивна функція).

Отже, відповідно до вимог, яким повинна відповідати будь-яка семантична категорія права, і через діалектичне поєднання наведених раніше ознак, система адміністративних стягнень у своєму філософсько-правовому розумінні представляє собою внутрішньо-організовану єдність. Вона складається з

ієрархічно упорядкованого ряду різноманітних видів адміністративних стягнень, які в сукупності втілюють комплексно-функціональне призначення адміністративного стягнення в соціальному контексті. З цього визначення випливають усі основні й характерні ознаки, що має мати дефініція «системи адміністративних стягнень».

Перша характеристика визначає загальний принцип, що керує системними зв'язками між елементами будь-якої системи, включаючи адміністративні стягнення. Різновиди адміністративних стягнень, які є складовими частинами системи адміністративних стягнень, повинні бути об'єднані і перебувати в об'єктивно зв'язаному стані на підставі певних змістовних підстав, які відображають їхні основні властивості і зв'язки. Наведені у КУпАП види адміністративних стягнень мають численні спільні риси, такі як однаковий порядок застосування, ті самі цілі і в кінці кінців – всі вони представляють собою заходи адміністративної відповідальності, які встановлюються державою [14, с. 276-277].

Друга характеристика полягає в структурно-ієрархічній організації. Система адміністративних стягнень має дворівневу структуру, що означає, що види стягнень складають другий рівень цієї системи. Перший рівень системи включає в себе загальне поняття адміністративного стягнення, яке формується шляхом «складання» ознак кожного конкретного виду адміністративного стягнення. Структурно-ієрархічна організація забезпечує єдність системи через впорядкованість її елементів – видів адміністративних стягнень, що визначає їхні функціональні залежності та взаємодію.

Адміністративні стягнення, що входять до цієї системи, є заходами відповідальності за адміністративні правопорушення. Важливо відзначити, що адміністративні стягнення і їх елементи – види адміністративних стягнень – можуть бути визначені тільки за допомогою адміністративно-деліктного регулювання. Сама система адміністративних стягнень структурується шляхом розташування різних видів стягнень у певному порядку: від менш суворих до більш суворих, подібно до підходу, що застосовується в кримінальному і

трудовому праві. Таким чином, законодавець створив «сходи стягнень», які використовуються законодавчими та виконавчими органами для накладення відповідних санкцій.

Чинний КУпАП визначає одинадцять видів адміністративних стягнень, серед яких попередження, штраф, штрафні бали, оплатне вилучення предмета, який був інструментом або прямим об'єктом адміністративного правопорушення, конфіскація предметів, а також грошей, отриманих внаслідок порушення, позбавлення спеціальних прав, таких як право керування транспортними засобами або право на полювання, позбавлення права займати певні посади або здійснювати певні види діяльності, виконання громадських, виправних або соціально корисних робіт, а також адміністративний арешт або арешт з утриманням на гауптвахті.

Під час опису «сходів» адміністративних стягнень, не всі дослідники приходять до висновку про закладену закономірну послідовність. Деякі вважають, що «розташування адміністративних стягнень у системі не дає можливості зробити висновок про оцінку тяжкості (суворості) кожного стягнення в порівнянні одне з одним». Очевидно, це дійсно правильне твердження, хоча лише частково. При визначенні закономірності послідовності розташування видів адміністративних стягнень у переліку, перш за все, необхідно з'ясувати критерій, що лежить в основі цієї впорядкованості, запропонований законодавцем. Треба врахувати, що ступінь суворості адміністративного стягнення може визначатися за різними критеріями, проте не кожен з них можна застосувати до порядку переліку видів адміністративних стягнень, викладеного у законі [14, с. 277-278].

Третя ознака полягає у відносній самостійності. Система адміністративних стягнень має властивість відносної самостійності, що визначається ступенем автономності її функціонування. Однак система адміністративних стягнень сама по собі не має безпосереднього впливу. При застосуванні конкретного стягнення орган адміністративної юстиції керується санкціями, визначеними в статтях Особливої частини КУпАП, вибираючи конкретний вид стягнення, що міститься

у цій санкції. Адміністративні стягнення, зазначені в КУпАП, є заходами адміністративної відповідальності, вони мають свої власні особливості, що визначають їхню індивідуальність. Це підкреслює важливість зв'язку системи адміністративних стягнень з конкретними видами стягнень, які виражені у санкції закону.

Четверта ознака полягає у відносній стійкості. Система адміністративних стягнень є відносно стійкою правовою категорією, в межах якої можливі зміни властивостей її елементів – видів адміністративних стягнень і їх взаємозв'язків. Встановлений законом перелік видів адміністративних стягнень вказує на рівень правового розвитку держави і має лише формальне значення. Важливіше розуміти зміст конкретного адміністративного стягнення та його особливості, які визначаються характеристиками кожного виду. Зміна переліку видів адміністративних стягнень як формальна процедура не завжди призводить до зміни самої системи адміністративних стягнень [14, с. 278-279].

Отже, після аналізу зазначених характеристик можна зробити висновок, що в ужитому юридичному контексті система адміністративних стягнень є відносно автономною і стійкою в структурі адміністративного примусу. Вона впорядкована за критерієм порівняльної суворості різних видів адміністративних стягнень, взаємодія та взаємозв'язок яких обумовлені єдністю функціонального призначення адміністративного покарання в адміністративно-каральній політиці держави.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

2.1. Адміністративні стягнення, які застосовуються лише до фізичних осіб

Попередження набуває властивостей "превентивного заходу", що включає в себе елементи навчання та покарання за вчинення різних, незначних порушень, які мають обмежений вплив на суспільство. Цей захід базується на традиційному страху перед будь-якими «лідерами» та повазі до влади. Поступово зростає активність у закріпленні принципів використання попередження.

Хоча офіційне визначення попередження ще не було сформульоване, проте відбувалося поступове відокремлення кримінальних правопорушень від адміністративних проступків, розвиток державно-правових заходів реагування на них, а також збільшення кількості нормативно-правових актів, які регламентували принципи використання попередження. Це сприяло виробленню чіткого нормативного фундаменту для використання цього інструменту, але також ускладнило процес його ефективного застосування. Відповідні недоліки і надалі існували, навіть попри прийняття декількох кодифікованих актів [17, с. 108-109].

Надмірна кількість осіб, які можуть застосовувати попередження, створює ситуацію, коли можуть виникати численні помилки у їхній діяльності. Відсутність чітких принципів щодо заміни попередження іншими видами стягнень призводить до розпорошеності в розгляді справ і застосуванні попередження за різними нормативними актами.

Громадські роботи полягають у виконанні безоплатних суспільно корисних робіт особою, яка вчинила адміністративне правопорушення. Ці роботи визначаються органами місцевого самоврядування і можуть включати

різноманітні дії, спрямовані на покращення оточуючого середовища або допомогу громаді.

Призначення громадських робіт здійснюється судом на певний строк, і вони виконуються протягом обмеженого часу не більше як чотири години на день.

Громадські роботи у сфері адміністративного права є формою адміністративного стягнення, яке передбачає примусове залучення особи, що порушила адміністративне законодавство, до виконання безоплатних суспільно корисних робіт. Ці роботи виконуються протягом вільного від роботи або навчання часу за місцем проживання правопорушника і не зараховуються до загального трудового стажу.

Громадські роботи можна класифікувати як адміністративне стягнення організаційного характеру та як триваюче стягнення [21, с. 587-588].

Ст. 31 КУпАП передбачає застосування виправних робіт, що можуть бути призначені на термін до двох місяців і виконуються на місці постійної роботи особи, яка вчинила адміністративний проступок, з відрахуванням до двадцяти відсотків її заробітку на користь держави. Призначення виправних робіт здійснюється місцевим судом.

Виправні роботи можна вважати особливими заходами адміністративної відповідальності, оскільки вони застосовуються за вчинення найменших адміністративних порушень, які за своєю суспільною шкідливістю наближаються до злочинів. Це, наприклад, мале крадіжка чужого майна (згідно зі ст. 51 КУпАП), невелике хуліганство (відповідно до ст. 173 КУпАП), або свідоме непокоря законним вимогам поліцейських, членів громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, чи військовослужбовців (згідно зі ст. 185 КУпАП), та інші подібні випадки [6, с. 520].

Суспільно корисні роботи – це оплачувана праця, яку зобов'язаний виконувати особа, яка вчинила адміністративне правопорушення. Вид цих робіт

і перелік місць, де їх слід виконувати, визначається органом місцевого самоврядування.

Суспільно корисні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від ста двадцяти до трьохсот шістдесяти годин і виконуються протягом не більше восьми годин щоденно, а для неповнолітніх – не більше двох годин на день [6, с. 521].

Адміністративний арешт, який передбачається згідно зі статтею 32 Кодексу України про адміністративні правопорушення, це короткострокове позбавлення волі особи, яка вчинила адміністративний проступок, і що спричинила значну шкоду суспільним відносинам. Ця шкода може бути компенсована шляхом виконання фізичних робіт без оплати праці протягом не більше ніж 15 діб.

Застосування адміністративного арешту здійснюється з урахуванням особистості правопорушника. Воно не призводить до засудження і не дає підстав для звільнення з роботи. Час відбування адміністративного арешту не враховується у трудовому стажі, але заробітна плата за цей період не виплачується [6, с. 522].

Адміністративне стягнення щодо військових у вигляді арешту з утриманням на гауптвахті застосовується лише у виняткових ситуаціях за певні види військових адміністративних правопорушень і може тривати до десяти діб. Це заходиться застосовується винятково районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

2.2. Адміністративні стягнення, які застосовуються до фізичних та юридичних осіб

Згідно зі статтею 27 КУпАП, штраф – це грошове покарання, яке накладається на осіб, які порушують адміністративні правила, у випадках і розмірах, визначених Кодексом та іншими законами України.

У статтях Особливої частини розділу II КУпАП зазначається діапазон розмірів штрафів (від мінімального до максимального), а іноді вказується лише верхня межа штрафу («в розмірі до»).

Коли водії військових транспортних засобів або військовослужбовці строкової служби порушують правила дорожнього руху чи вчиняють військові адміністративні правопорушення, передбачені главою 13-Б КУпАП, їм не накладається штраф як адміністративне стягнення. У таких випадках, органи, уповноважені на накладення адміністративних стягнень, передають матеріали про порушення відповідним військовим органам для розгляду питання про дисциплінарну відповідальність [6, с. 515].

На сьогодні штраф є найпоширенішим видом майнового стягнення, який здебільшого рахується залежно від мінімального неоподаткованого доходу громадян.

Оплатне вилучення предмета, що був інструментом чи безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, це засіб, за допомогою якого законодавець намагається позбавити порушника права на володіння цим предметом.

Цей вид стягнення може бути основним або додатковим. Однак, варто зауважити, що оплатне вилучення застосовується переважно до предметів, що стали безпосередніми об'єктами порушення. Оскільки сам предмет не може бути об'єктом порушення (об'єктом можуть бути суспільні відносини, пов'язані з цим предметом), то цей матеріальний предмет може розглядатися як об'єкт адміністративного проступку. [6, с. 516].

Конфіскація предмета, який використовувався як інструмент чи безпосередній об'єкт адміністративного проступку (згідно зі ст. 29 КУпАП), полягає у примусовій передачі цього предмета у власність держави на підставі рішення суду без вимоги відшкодування.

2.3. Адміністративні стягнення, які застосовуються лише до фізичних осіб, які мають спеціальний статус

Позбавлення спеціального права, яке було надано громадянину, застосовується у випадках грубого або систематичного порушення умов користування цим правом. Деякі види діяльності вимагають спеціального дозволу, який може бути виданий за наявності відповідних знань, навичок, або певного стану здоров'я. Такі права включають управління транспортними засобами, водними та маломірними суднами, а також право на полювання. Громадянина можуть позбавити цих прав у порядку адміністративного стягнення, протягом не більше трьох років.

Позбавлення права керування транспортним засобом застосовується на строк до 3 років за грубе або повторне порушення умов користування цим правом, або на строк до 10 років за систематичне порушення цих умов. Якщо особа, якій позбавлено права керування транспортним засобом, порушить адміністративне правило до закінчення строку позбавлення, позбавлення права буде продовжено [6, с. 517-518].

Відповідно до чинного законодавства іноземці та особи без громадянства можуть бути піддані адміністративним стягненням у вигляді адміністративного видворення за межі України за вчинення адміністративних правопорушень, що серйозно порушують правопорядок.

Процедура адміністративного видворення передбачає примусове висилання уповноваженими органами України іноземців та осіб без громадянства, що порушили закон. Порядок застосування цього виду адміністративного стягнення регулюється законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

Проте, деякі науковці вважають, що включення адміністративного видворення до адміністративних стягнень у КУпАП не є повністю обґрунтованим.

Деякі тлумачення ч. 3 ст. 24 КУпАП стверджують, що адміністративне видворення за межі країни, хоч і включається до категорії адміністративних стягнень, насправді має характер, спрямований на припинення порушень. Це зумовлено тим, що такий захід застосовується лише у випадках грубого порушення законодавства стосовно іноземців та осіб без громадянства, які постійно проживають за межами України, включаючи правовий статус, адміністративне, фінансове та інше законодавство. Мета цього заходу – припинити неправомірну поведінку іноземців та осіб без громадянства. Згідно з коментарем до цієї статті, головною метою адміністративного стягнення є покарання порушника, його виховання в дусі законності та запобігання майбутнім правопорушенням.

РОЗДІЛ 3

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

3.1. Зарубіжний досвід застосування штрафних балів як адміністративних стягнень

Українське законодавство передбачає нарахування штрафних балів лише за порушення правил дорожньої безпеки. Це означає, що власники транспортних засобів, будь то юридичні чи фізичні особи, несуть відповідальність за порушення, які фіксуються автоматично технічними засобами, що діють відповідно до законодавства про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах. У випадку такого порушення посадова особа відповідного підрозділу Міністерства внутрішніх справ України, що відповідає за безпеку дорожнього руху, визначає відповідальну особу за транспортний засіб.

Рішення про нарахування штрафних балів за такі порушення може бути прийняте без присутності особи, яка їх вчинила [22, с. 111-112].

Рішення про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафних балів надсилається власнику транспортного засобу або особі, яка його ввезла на територію України, протягом трьох днів з моменту прийняття (складення) рішення. Це робиться рекомендованим листом з повідомленням на адресу, зареєстровану як місце проживання (реєстрації) фізичної особи або місцезнаходження юридичної особи. Якщо особа, за якою зареєстровано транспортний засіб, відмовляється прийняти рішення, дата відмови фіксується у поштовому повідомленні. Якщо власник транспортного засобу або особа, яка ввезла його на територію України, звільняється від адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху, що зафіксовані автоматично, якщо: він доведе, що транспортний засіб був вкрадений або що його номери використовувалися без дозволу; або якщо протягом 14 днів від

моменту отримання рішення про адміністративне стягнення він особисто або за допомогою засобів зв'язку звернеться до поліції із заявою про визнання своєї вини та погодження з адміністративним покаранням. У такому випадку принцип презумпції невинуватості не діє, адже особа зобов'язана довести свою невинність.

Однак, якщо поліцейський зупинив водія за порушення, відповідальність покладається на самого водія, і рішення про накладення адміністративного стягнення буде передано саме йому.

Цікаво, що законодавець передбачив спеціальний механізм виконання рішення про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за порушення правил дорожнього руху, включаючи ті, що зафіксовані автоматично, що є новою гнучкою системою заохочення до вчасної оплати штрафів. Так, якщо фізична або юридична особа сплачує п'ятдесят відсотків від суми штрафу протягом п'яти банківських днів з моменту отримання рішення про адміністративне стягнення, це рішення вважається виконаним. У випадку невнесення сплати протягом тридцяти днів з дня отримання рішення, штраф подвоюється у вигляді пені.

Також було встановлено фіксований розмір штрафу, а не діапазон сум, причому застосовується мінімальний розмір штрафу. Однак, штраф за порушення правил дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, може бути накладений на водія після того, як він використав штрафні бали – це ще одне нововведення цього закону.

Згідно зі ст. 271 КУпАП, штрафні бали є формою покарання, яке накладається на водіїв за порушення правил дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, які визначені в КУпАП.

Кожному громадянину, який має право керування транспортним засобом, щороку нараховується 150 балів, починаючи з дня отримання цього права до кінця року.

Важливо зазначити, що штрафні бали (50 за кожне порушення) застосовуються лише в рамках санкцій ч.ч. 1-2 ст. 122 КУпАП, які стосуються

перевищення швидкості, проїзду на червоне світло та інших порушень правил дорожнього руху. Інші адміністративні порушення на дорозі, як правило, караються головним чином штрафом [22, с. 112-113].

Якщо в автоматичному режимі зафіксовано порушення у сфері безпеки дорожнього руху, з загальної кількості балів громадянина, який його вчинив, віднімається кількість штрафних балів, передбачених відповідною статтею Особливої частини КУпАП. Якщо кількість штрафних балів перевищує залишок балів громадянина, штрафні бали накладаються відповідно до залишку, незалежно від розміру штрафних балів, встановлених у відповідній статті КУпАП.

Юридично нововведення у формі штрафних балів набуло чинності з 7 листопада 2015 року, але фактично держава ще не готова до впровадження цього механізму стягнення. Це ще раз підтверджує, що деякі законодавчі положення, на які було спрямовано значну увагу суспільства, не відповідають сучасним реаліям і не можуть бути реалізовані через різноманітні причини, такі як фінансові обмеження, законодавчі колізії та відсутність потрібного технічного обладнання. Законодавці посилаються на позитивний досвід інших країн щодо впровадження штрафних балів.

У більшості країн, де використовуються штрафні бали, вони призначені для посилення стимулювання водіїв до безпечної їзди та запобігання повторних порушень. Наприклад, у Франції, крім основних видів стягнень, таких як штрафи та тимчасове позбавлення права керування, діє 12-бальна система штрафних балів.

Молодим водіям, які отримують посвідчення вперше, надається 6 балів. Якщо протягом 3 років вони не порушують правила, їм нараховується ще 6 балів, узагальнена кількість становить 12 балів. За певні порушення знімається відповідна кількість балів: 4 бали за проїзд на червоне світло, 2 бали за розмови по телефону, 3 бали за невикористання ременів безпеки, 6 балів за керування у нетверезому стані. Зняття балів за перевищення швидкості залежить від рівня перевищення. Якщо швидкість перевищена більше ніж на 50 км/год – знімається

6 балів. Якщо водій керує без порушень протягом 6 місяців після зняття 1 балу, цей бал повертається. Щоб повернути більше одного знятого балу, потрібне відмінне керування протягом 3 років. Якщо залишилося мало балів, водій може пройти курси з вивчення правил дорожнього руху раз на рік за 500 євро і відновити половину втрачених балів. Якщо водій втрачає 12 балів, його посвідчення вилучається на 6 місяців. Після цього терміну та успішного складання теоретичного іспиту та медичного огляду, він отримує нове посвідчення та 12 балів. Нарахування та зняття балів автоматично здійснюється МВС при накладенні стягнень або видачі посвідчень водія [22, с. 112-113].

Кілька інших країн також використовують аналогічний підхід. Україна, натомість, встановила положення, що невикористані штрафні бали не переносяться на наступний рік. Це може призводити до ситуації, коли водії намагаються витратити їх у великій кількості останнього дня року перед їх списанням, що поглиблює проблему безпеки на дорогах, особливо перед святами. На наш погляд, штрафні бали мають служити як додатковий механізм підвищення безпеки на дорогах, який доповнює, а не замінює систему штрафів. В іншому випадку це може сприйматися як форма покарання, і коли ця система стане ефективною, водії можуть відчувати себе непокараними, що призведе до збільшення порушень правил дорожнього руху та загрози безпеці на дорогах.

3.2. Напрями удосконалення вітчизняного законодавчого регулювання застосування адміністративних стягнень

Чинний КУпАП у ст. 24 обмежує визначення «адміністративні стягнення» лише словами «міра відповідальності», усе інше стосується мети застосування цієї міри. Проект пропонує розширене визначення, яке складається з трьох частин. По-перше, адміністративне стягнення є засобом примусу, що застосовується від імені держави до суб'єктів адміністративного проступку, визнаних винними у вчиненні такого проступку. По-друге, адміністративне стягнення має на меті не лише визначення міри відповідальності, але й

виправлення суб'єкта адміністративного проступку (фізичної особи) і запобігання вчиненню нових проступків як самим суб'єктом адміністративного проступку, так і іншими особами. По-третє, адміністративне стягнення не ставить за мету завдати фізичних страждань або принизити людську гідність, а також заподіяти шкоду діловій репутації юридичної особи.

Не зовсім доречно вживати у тексті вислів «... має на меті не тільки міру відповідальності...», що звучить як заперечення начебто існуючої думки про те, що традиційно метою адміністративного стягнення вважають саме це. І чи може міра відповідальності взагалі бути метою?

Запропоноване визначення адміністративного стягнення потребує доопрацювання. Більш того, доцільно було б взагалі відмовитись від поняття стягнення, замінивши його на покарання. Підтримуємо думку про те, що такий термін більш точно відповідає сутності примусових заходів, які застосовуються за вчинення адміністративних правопорушень, ніж термін «адміністративне стягнення». Будь-яка міра відповідальності за адміністративний проступок містить відповідні обмеження щодо прав і свобод суб'єкта відповідальності. Ці обмеження і є покаранням [24, с. 292-293].

Необхідно зазначити, що серед ознак адміністративного правопорушення науковці завжди виділяють таку ознаку, як караність. Та і з точки зору мовного значення, термін «покарання» підходить до всіх запропонованих видів, в той час як термін «стягнення» (що походить від дієслова стягати, що означає, зокрема, примушувати сплатити що-небудь) є не зовсім вдалим щодо попередження та адміністративного арешту.

Враховуючи існуючу сьогодні законодавчу неуніфікованість адміністративних стягнень, пропонують збільшити кількість видів адміністративних стягнень з восьми (разом з адміністративним видворенням іноземців та осіб без громадянства) до чотирнадцяти. Вважаємо, що таке значне розширення видів адміністративних стягнень є виправданим з двох причин: по-перше, закріплення адміністративної відповідальності юридичних осіб; по-друге, врахування сучасних соціально-економічних реалій.

На практиці, запропоновані стягнення не є чимось новим, оскільки існуючі закони вже передбачають певні покарання за порушення правил поведінки. Отже, автори лише узагальнили існуючу юридичну практику, систематизувавши всі ці види стягнень. Проте, на наш погляд, важливо ретельно вивчити проблеми, пов'язані з застосуванням існуючих стягнень та розглядати їх встановлення з обережністю перед введенням нових. Найбільш поширеним адміністративним стягненням є штраф, який зустрічається у більшості правових норм. Це привертає увагу дослідників через його значний виховний, запобіжний та репресивний потенціал, спрощений порядок застосування, а також можливість накладання та стягнення штрафу на місці вчинення порушення.

Враховуючи той факт, що штраф передбачений не лише адміністративним, а й цивільним та кримінальним законодавством, вважаємо, що доцільно було б визначити цей вид адміністративного покарання у Кодексі про адміністративні проступки як саме адміністративний штраф (у Проекті).

За одиницю обчислення адміністративного штрафу прийнято неоподатковуваний мінімум доходів громадян, який становить 17 гривень. Проект, враховуючи, що суб'єктом адміністративної відповідальності може бути не лише фізична, а й юридична особа, встановлює: «штраф – це грошове стягнення, яке може визначатися величиною, кратною неоподатковуваному мінімуму доходів громадян, вартості предмета, що є безпосереднім предметом адміністративного проступку, вартості товарів, робіт, послуг, сумі несплачених податків, зборів, доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продуктів (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, місячному фонду заробітної плати підприємства, установи, організації».

Як бачимо, розробники проекту пропонують цілих п'ять критеріїв визначення штрафу (неоподатковуваний мінімум доходів громадян; вартість предмета; вартість товарів, робіт, послуг; сума несплачених податків, зборів, доходу; фонд заробітної плати). Такий підхід викликаний тим, що суб'єктами адміністративної відповідальності можуть бути не лише фізичні, а і юридичні особи.

Необхідно також законодавчо закріпити не лише нижню, а і верхню межу штрафу. Причому вважаємо, що цей показник повинен бути різним для фізичних осіб, посадових осіб, юридичних осіб.

Якщо в кримінальному праві конфіскація є досить усталеним явищем, застосування якого не викликає суттєвих суперечок, то при застосуванні конфіскації як адміністративного стягнення виникає низка проблем, які залишились поза увагою дослідників і майже не знайшли свого відображення у відповідній літературі [24, с. 293-294].

На сьогодні основна проблема полягає у тому, що у більшості випадків, передбачених КУпАП, конфіскація як адміністративне стягнення не може бути застосована. Це викликано неузгодженістю між нормами Загальної частини КУпАП, нормами Особливої частини розділу II КУпАП та цивільним законодавством України.

По-перше, декілька статей передбачають можливість конфіскації стосовно предметів, які не можуть перебувати у приватній власності правопорушника.

По-друге, деякі статті передбачають конфіскацію предметів, які не належать ні до знарядь вчинення правопорушення, ні до його безпосереднього об'єкта (наприклад, ст. 160-3 КУпАП), що суперечить вимогам ст. 29 КУпАП.

Таким чином, виконання чинного законодавства, яке передбачає конфіскацію як санкцію за певне правопорушення, зустрічає значні труднощі через необхідність дотримання принципу законності. Проте важко заперечити проти необхідності примусового вилучення зазначених об'єктів. Тому ми підтримуємо ідею введення не лише оплатного вилучення та конфіскації, але й безкомпенсаційного вилучення, тобто такого, за яке не передбачається будь-яка компенсація за вилучене майно.

Також важливо розглянути питання щодо доцільності застосування виправних робіт як адміністративного покарання. Вплив цього виду покарання, призначеного на короткий термін, фактично обмежується вирахуванням певної суми з заробітної плати, тому розмивається різниця між виправними роботами та штрафом.

Деякі дослідники вважають, що обмежувати виправні роботи лише матеріальним контекстом є неправильним, оскільки важливий також психологічний вплив на особу під час відбування покарання. Отже, виправні роботи як адміністративне стягнення мають особливі характеристики, які виділяють їх серед інших каральних санкцій та є визнаними як у теоретичних дослідженнях, так і в практиці їх застосування.

Аналіз законодавства інших країн показує, що коло осіб, до яких не може бути застосований адміністративний арешт, є значно ширшим. Вітчизняний Проект також розширює це коло – до непрацездатних осіб, осіб пенсійного віку, військовослужбовців та призваних на збори військовозобов'язаних, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та податкової міліції Державної податкової служби України, інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, неповнолітніх, вагітних жінок, жінок, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною, а також до осіб, які виховують малолітніх дітей без матері. Вважаємо це розширення доцільним (як і скорочення строку адміністративного арешту до п'яти діб), проте, на наш погляд, слід, по-перше, не перераховувати окремі категорії осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів – можна просто зазначити «осіб, передбачених ст. 14 цього Кодексу»; по-друге, не обмежувати це положення лише самотніми матерями, а розширити його на всіх осіб, які мають дітей віком до чотирнадцяти років чи дітей-інвалідів; по-третє, закріпити це обмеження і стосовно осіб, які мають на своєму утриманні інвалідів першої групи [24, с. 294-295].

Деякі складні питання ще потребують уваги та вирішення у процесі розробки Проекту. Отже, важливо залучити зусилля науковців, практиків та представників громадськості для якнайшвидшого ухвалення нового Кодексу України про адміністративні проступки. При цьому важливо уважно враховувати ці та інші проблеми при визначенні адміністративних санкцій та їх застосування.

ВИСНОВКИ

Адміністративне стягнення спрямоване на корегування поведінки особи, яка порушила адміністративні норми, та на запобігання подібним порушенням у майбутньому, як від самого порушника, так і від інших осіб.

Форми впливу адміністративного стягнення можуть бути різноманітними і включати в себе моральний осуд та матеріальні обмеження. Наприклад, такі наслідки можуть виникнути внаслідок адміністративного арешту, позбавлення певних прав або виправних робіт.

Види адміністративних стягнень закріплено у ст. 24 КУпАП. До них законодавець відносить такі види:

- попередження;
- штраф;
- штрафні бали;
- оплатне вилучення або конфіскація предмета, що став знаряддям учинення чи безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- конфіскація грошей, одержаних завдяки вчиненню адміністративного правопорушення;
- позбавлення спеціального права, наданого громадянину (права керування транспортними засобами, полювання), права обіймати певні посади або займатись певним видом діяльності;
- громадські роботи;
- виправні роботи;
- адміністративний арешт;
- арешт з утриманням на гауптвахті.

Законодавство України може передбачати можливість адміністративного вилучення з країни іноземних громадян та осіб без громадянства за вчинення дій, які значно порушують громадський порядок.

Важливо зауважити, що оплатне вилучення та конфіскація майна можуть бути застосовані як основні, так і додаткові адміністративні стягнення. За одне

адміністративне правопорушення може бути застосовано як основне, так і основне в поєднанні з додатковим стягненням.

Система адміністративних стягнень охоплює різноманітні санкції за характером та наслідками, що дозволяє їх використовувати з урахуванням суспільної небезпеки правопорушень та особливостей порушників. Ці санкції запропоновані у широкому діапазоні, починаючи з легких, як попередження, і закінчуючи найбільш суворими, такими як адміністративний арешт, залежно від серйозності порушення.

Перелік адміністративних стягнень, зазначений у ст. 24 КУпАП, не є остаточним і може бути розширений іншими видами стягнень за умови їх виправданості з точки зору загальних принципів та цілей застосування адміністративної відповідальності. Однак, такі доповнення можливі лише через прийняття відповідних законодавчих актів України і повинні відповідати принципам і положенням КУпАП, оскільки цей кодекс включає всі основні принципи нормотворчості в даній галузі.

Оскільки кожна стаття Особливої частини КУпАП визначає конкретний вид стягнення за вчинення певного проступку, то орган, який розглядає справу про адміністративне правопорушення, може призначити лише те стягнення, яке передбачено в цій статті. Проте важливо зауважити, що деякі види стягнень, зазначені у ст. 24 КУпАП, не можуть бути застосовані до певних категорій громадян або посадових осіб, які чітко визначені у законі.

Сутність та мета адміністративного стягнення закріплені у ст. 23 КУпАП. Ця стаття визначає адміністративне стягнення як засіб відповідальності, спрямований на виховання особи, яка порушила адміністративне правило, з метою забезпечення дотримання законів та запобігання майбутнім правопорушенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 01.04.2024 : (ОФІЦІЙНИЙ ТЕКСТ). Київ : Правова єдність, 2024. 79 с..
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 01.04.2024 : (ОФІЦІЙНИЙ ТЕКСТ). Київ : Правова єдність, 2024. 312 с..
3. Кодекс адміністративного судочинства України : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 01.04.2024 : (ОФІЦІЙНИЙ ТЕКСТ). Київ : Правова єдність, 2024. 216 с..
4. Галуцько В. В. Адміністративне право України. Повний курс : підручник, видання третє. [В. В. Галуцько, О. М. Правоторова]. Київ : Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с..
5. Мельник Р. С. Загальне адміністративне право : навчальний посібник. [Р. С. Мельник, В. М. Бевзенко, Т. О. Коломоєць, Д. М. Лук'янець]. Київ : Ваїте, 2014. 376 с..
6. Остапенко О. І. Адміністративне право України (загальна частина) : навчальний посібник, видання друге, доповнене. [О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Л. С. Гулак, Н. Я. Отчак, Л. О. Остапенко]. Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с..
7. Галуцько В. В. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. [В. В. Галуцько, П. В. Діхтієвський, О. В. Кузьменко, С. Г. Стеценко]. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с..
8. Середа В. В. Адміністративне право : навчальний посібник. [В. В. Середа, З. Р. Кісіль]. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. 520 с..
9. Засуцько С. С., Плаз, О. М., Волосовський В. В. Сутність поняття «адміністративне стягнення» як адміністративно-правової категорії. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 1. С. 48-52.

10. Єсімов С. С. Правові підстави застосування адміністративних стягнень. *Вісник Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля. Серія : Юридичні науки*. 2019. № 1. С. 5-9.
11. Ковалів М. В. Підстави застосування адміністративних стягнень. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2020. Вип. 4. С. 94-98.
12. Яремко В. Я. Порядок та правові підстави застосування адміністративних стягнень. *Митна справа*. 2014. № 2 (2.1). С. 217-221.
13. Адереїко Т. В. Особливості адміністративних стягнень в Україні: сучасний стан і перспективи. *Молодий вчений*. 2017. № 11 (14). С. 146-151.
14. Слободенюк В. Б. Проблематика системи адміністративних стягнень. *Сучасні питання економіки і права*. 2018. Вип. 1. С. 273-283.
15. Лавренова О. І. До питання про оптимізацію системи адміністративних стягнень. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 64. С. 106-111.
16. Токарева К. С. Окремі питання застосування строків накладення адміністративних стягнень. *Форум права*. 2018. № 1. С. 479-483.
17. Коломоєць Т. О., Куразов Ю. Х. Попередження як вид адміністративного стягнення: доцільність його збереження та вдосконалення засад використання ресурсу в умовах реформаційних нормотворчих процесів в Україні. *Слово Національної школи суддів України*. 2017. № 1. С. 105-114.
18. Куразов Ю. Х. Юридіко-фактичні підстави накладення попередження як виду адміністративного стягнення. *Вісник Запорізького національного університету. Серія : Юридичні науки*. 2018. № 1 (1). С. 146-161.
19. Ізбаш К. С. Громадські та виправні роботи як вид адміністративного стягнення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 2. С. 112-117.
20. Салманова О. Ю. Громадські роботи як вид адміністративного стягнення. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3. С. 205-210.
21. Коломієць А. М. Громадські роботи як вид адміністративного стягнення. *Молодий вчений*. 2019. № 12. С. 587-590.

22. Калугин Є. П. Штрафні бали як вид адміністративного стягнення: зарубіжний досвід і його впровадження в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Серія : Юридичні науки*. 2019. № 4. С. 110-114.
23. Уваров В. Г. Система адміністративних стягнень вимагає оптимізації (досвід окремих держав-учасниць Європейського Союзу). *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 122-126.
24. Когут О. В. Напрями удосконалення законодавчого регулювання адміністративних стягнень. *Університетські наукові записки*. 2017. № 2. С. 291-296.